

**RADA GMINY
JONKOWO**

Uchwała Nr XVII/124/2019
RADY GMINY JONKOWO
z dnia 30 grudnia 2019 roku

w sprawie: uchwalenia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów
Alkoholowych i Narkomanii na 2020 rok.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2019r. poz. 506 z późn.zm.), art.4¹ ust.1, 2 i 5 ustawy z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t. j. Dz. U. z 2018r. poz. 2137), art 10 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2019r., poz. 852 z późn. zm.) Rada Gminy Jonkowo

uchwała co następuje:

§ 1

Ustala się gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii na 2020r. stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Jonkowo.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

*Wprowadzono pod względem
formalno - prawnym*

Tomasz Bałdyga
Tomasz Bałdyga
RADCA PRAWNY

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY
Sławomir Wydymus

RADA GMINY
JONKOWO

GMINNY PROGRAM PROFILAKTYKI I
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
ALKOHOLOWYCH I NARKOMANII
NA 2020 ROK

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY
Stawomir Wydymus

JONKOWO 2019

Spis treści	
Wprowadzenie.....	3
1. Uwarunkowania prawne i programowe	7
2. Diagnoza zjawiska uzależnień od substancji psychoaktywnych w Gminie Jonkowo.....	9
2.1. Rynek napojów alkoholowych w Gminie Jonkowo.....	9
2.2. Problem uzależnień w świetle danych i sprawozdań instytucji.....	10
2.3. Potencjał instytucjonalny gminy w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom.....	12
2.4. Zestawienie najważniejszych wniosków z przeprowadzonych badań.....	13
3. Cele, kierunki i oczekiwane rezultaty działań.....	18
4. Adresaci i realizatorzy Programu.....	22
5. Monitoring Programu.....	23
6. Finansowanie Programu.....	24
Załącznik 1.	25

Wprowadzenie

W świetle definicji Światowej Organizacji Zdrowia, uzależnienie rozumiane jest jako stan psychiczny i fizyczny, który wynika z interakcji organizmu z substancją psychoaktywną. Charakteryzuje się on zmianami zachowania oraz koniecznością przyjmowania substancji w sposób okresowy bądź ciągły – w celu doświadczenia jej wpływu bądź uniknięcia objawów towarzyszących jej brakowi w organizmie. W kontekście dysfunkcji społecznych uzależnienie należy jednak rozumieć szerzej, tj. jako silną i nabytą potrzebę zażywania substancji psychoaktywnych bądź wykonywania określonych czynności, takich jak np. uprawianie hazardu, oglądanie telewizji, korzystanie z internetu czy robienie zakupów.

Określenie *substancje psychoaktywne* odnosi się do szerokiej grupy substancji, definiowanych jako związki chemiczne pochodzenia naturalnego lub syntetycznego, nie zaliczane do pokarmów, mające wpływ na biologiczne funkcjonowanie żywych organizmów. Mogą być nimi wszystkie substancje, które oddziałują na mózg osoby zażywającej, zmieniając jej samopoczucie, stany świadomości czy sposób odbioru bodźców zewnętrznych. Istotne jest to, że wpływają na centralny układ nerwowy człowieka, powodując w organizmie zmiany psychiczne (np. iluzje, euforie, omamy, zaburzenia pamięci) oraz fizyczne (np. pobudzenie, przyspieszenie tętna, wzrost ciśnienia krwi), a przyjmowane w sposób długotrwały mogą prowadzić do uzależnienia¹.

W literaturze przedmiotu istnieją różne klasyfikacje substancji psychoaktywnych. W zależności od sposobu oddziaływania na organizm można zasadniczo podzielić je na cztery grupy:

- 1) środki tłumiące (alkohol, leki nasenne i uspokajające, środki wziewne) – redukują czynności całego układu nerwowego, osłabiają wewnętrzne hamulce, małe ich dawki powodują pobudzenie, a duże senność;
- 2) środki pobudzające (kofeina, nikotyna, amfetamina, kokaina) – pobudzają czynności ośrodkowego układu nerwowego, wyostają zmysły, przy długotrwałym stosowaniu powodują nadaktywność, bezsensowność, brak apetytu;
- 3) halucynogeny (marihuana, haszysz, LSD) – zaburzają czynności mózgu powodując ubarwiony i zniekształcony obraz świata, wywołują pseudohalucynacje;
- 4) opiaty (morfina, kodeina, heroina, opium) – usmierają ból, ich małe dawki wywołują stany euforii, natomiast duże – stany zamroczenia².

Warto również zwrócić uwagę na zawarte w *Ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii* (t.j. Dz. U. 2019 poz. 852 ze zm.) wykazy substancji, które

używane w sposób stały lub okresowy w celach innych niż medyczne, mogą powodować uzależnienie. Są to substancje z następujących grup:

- 1) środek odurzający – każda substancja pochodzenia naturalnego lub syntetycznego działająca na ośrodkowy układ nerwowy, określona w wykazie środków odurzających;
- 2) substancja psychotropowa – każda substancja pochodzenia naturalnego lub syntetycznego, działająca na ośrodkowy układ nerwowy, określona w wykazie substancji psychotropowych;
- 3) środek zastępczy – produkt zawierający co najmniej jedną nową substancję psychoaktywną lub inną substancję o podobnym działaniu na ośrodkowy układ nerwowy, który może być użyty zamiast środka odurzającego lub substancji psychotropowej lub w takich samych celach jak środek odurzający lub substancja

¹Zob. *Współczesne teorie i praktyka profilaktyki uzależnień chemicznych i niechemicznych*, red. M. Jędrzejko, Warszawa 2009, s. 40; <http://www.kbpn.gov.pl/porta1?id=112184>.

²Tamże.

psychotropowa;

- 4) nowa substancja psychoaktywna – substancja pochodzenia naturalnego lub syntetycznego w każdym stanie fizycznym, o działaniu na ośrodkowy układ nerwowy, określona w przepisach wydanych na podstawie art. 44b ust. 2 tejże ustawy.

W świetle Międzynarodowej Statystycznej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych (ICD - 10) obowiązującej w Polsce od 1992 roku, substancjami psychoaktywnymi powodującymi zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania są: alkohol, opioidy, kanabinoły, substancje uspokajające i nasenne, kokaina, inne substancje stymulujące, w tym kofeina, halucynogeny, tytoń, lotne rozpuszczalniki organiczne oraz inne narkotyki i substancje psychoaktywne³.

W zależności od rodzaju substancji psychoaktywnej można wyróżnić różne rodzaje uzależnień, takie jak alkoholizm, narkomania, nikotynizm i lekomania. Granice pomiędzy nimi mogą być jednak nieostre, ponieważ zarówno katalog substancji psychoaktywnych, jak i podejście badaczy do ich klasyfikacji są dość dynamiczne. Niezależnie jednak od rodzaju uzależnienia może ono przynieść negatywne konsekwencje w wielu wymiarach, utrudnia bowiem prawidłowe funkcjonowanie psychiczne, fizyczne i społeczne. Niejednokrotnie prowadzi nie tylko do utraty zdrowia, ale także do wykluczenia społecznego, przestępczości oraz problemów i dysfunkcji w rodzinie.

Specyfika problemu uzależnień powoduje, że dokładne określenie jego skali i zasięgu nie jest możliwe, szczególnie w przypadku alkoholizmu czy narkomanii. Osoby nimi dotknięte lub członkowie ich rodzin mogą przez długi czas nie uświadamiać sobie jego istnienia, mogą też chcieć ukrywać go ze względu na obawę przed ostracyzmem społecznym. Dane oraz badania społeczne przeprowadzane w tym zakresie wskazują jednak na to, że uzależnienia od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych stanowią dość poważny problem społeczny.

W świetle raportu „Sytuacja zdrowotna ludności Polski i jej uwarunkowania”, w 2013 roku najistotniejszym czynnikiem ryzyka łącznego obciążenia chorobami mężczyzn było palenie tytoniu, odpowiadające za utratę 18,6% lat przeżytych w zdrowiu, natomiast na trzecim miejscu znalazło się spożywanie alkoholu, dla którego wskazany odsetek lat wyniósł 9,5%⁴.

Picie alkoholu w Polsce traktowane jest jako element wieloletniej tradycji, która na stałe zagościła w naszej kulturze. Jak podaje Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w 2016 roku spożycie alkoholu w litrach na mieszkańca wynosiło 3,2 litra wyrobów spirytusowych (100% alkoholu), 5,8 litra wina i miodów pitnych oraz 99,5 litra piwa. Na 1 mieszkańca przypadało średnio 9,37 litra 100% alkoholu. Analiza okresu dziesięcioletniego wskazuje na zmiany tych wskaźników. W porównaniu do 2006 roku spożycie alkoholu w litrach na mieszkańca wzrosło o 0,5 litra w przypadku wyrobów spirytusowych (100% alkoholu), natomiast spożycie piwa zwiększyło się o 8,7 litra. Spadło natomiast spożycie wina i miodów pitnych (o 3,3 litra). Średnia na 1 mieszkańca wzrosła o 0,58 litra na osobę.

W 2016 roku alkohol można było w tym okresie kupić w 135 307 punktach sprzedaży w kraju, z czego 5 432 punktów (4,0%) miało lokalizację w województwie warmińsko-mazurskim.

W 2016 roku w Polsce obowiązywało 343 137 zezwoleń na sprzedaż alkoholu, w tym 13 219 (3,9%) w naszym województwie⁵.

W świetle raportu KPMG Polska „Rynek napojów alkoholowych w Polsce” w 2013 roku Polacy kupili 4 436 mln litrów napojów alkoholowych, wydając na nie ponad 41,1 mld zł. Największy udział w sprzedaży osiągnęło piwo (47%), a w dalszej kolejności wódka (30,7%),

³<http://stat.gov.pl/Klasyfikacje/doc/icd10/pdf/ICD10TomI.pdf>.

⁴Sytuacja zdrowotna ludności Polski i jej uwarunkowania, red. B. Wojtyniak, P. Goryński, Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego – Państwowy Zakład Higieny, Warszawa 2016, s. 332-341.

⁵<http://www.parpa.pl/index.php/badania-i-informacje-statystyczne/statystyki>.

czyli grupy alkoholi już od lat posiadające liczną grupę regularnych konsumentów. Okazuje się, że przeciętny Polak kupił w 2013 roku 121,5 litrów piwa. Wyniki badania wskazują jednak na zmiany polegające na eksploracji przez konsumentów nowych kategorii napojów alkoholowych. Coraz większą popularnością zaczynają cieszyć się smakowe napoje spirytusowe, wino gronowe oraz whisky. Istotne jest również to, że polscy konsumenci coraz częściej sięgają po alkohole premium, bardziej niż kiedyś doceniają regionalne pochodzenie, a także poszukują nowych, mało znanych produktów⁶.

Zachowania autodestrukcyjne – tj. nadużywanie alkoholu, zażywanie narkotyków oraz palenie papierosów – stanowią jeden z elementów badań w ramach „Diagnozy społecznej 2015”.

W świetle ich wyników, do nadużywania alkoholu w 2015 roku przyznało się 6,2% badanych, natomiast do sięgania po alkohol w trudnych sytuacjach życiowych – 3,5%. Zdecydowanie częściej alkoholu nadużywają mieszkańcy dużych miast (niż małych lub wsi), osoby w średnim wieku, bogaci i biedni (od średniozamożnych), prywatni przedsiębiorcy (niż pracownicy) oraz bezrobotni (niż pracujący). Mieszkańcy województwa warmińsko-mazurskiego prezentują się tu poniżej odsetka krajowego – do nadużywania alkoholu przyznało się w 2015 roku 4,16% osób w wieku od 16 lat wzwyż, natomiast do sięgania po alkohol w trudnych sytuacjach – 5,47%⁷.

„Diagnoza społeczna 2015” wskazuje na utrzymywanie się w populacji dorosłych Polaków problemu narkotyków. Do ich zażywania przyznało się 1,3% dorosłych badanych w Polsce, czyli taki sam odsetek jak w podobnym badaniu w 2005 roku. W województwie warmińsko-mazurskim odsetek ten wyniósł 0,25%. Charakterystyczne jest to, że wśród osób najbardziej zagrożonych narkomanią można wskazać mężczyzn, osoby młode – uczniów i studentów, mieszkańców dużych miast, prywatnych przedsiębiorców, osoby bogatsze i z wyższym wykształceniem. Ponad połowę rzadziej po narkotyki sięgają kobiety, cztery razy rzadziej mieszkańcy miast i wsi od mieszkańców aglomeracji powyżej 500 tys. mieszkańców, natomiast trzykrotnie częściej niż osoby żyjące w związkach małżeńskich narkotyki zażywają osoby

w stanie wolnym. Zarówno w przypadku narkomanii jak i alkoholizmu, ich występowanie może wiązać się z natężeniem życiowego stresu⁸.

„Diagnoza społeczna 2015” wśród zachowań autodestrukcyjnych wymienia również palenie papierosów, które może dotyczyć nieco mniej niż jednej czwartej dorosłych Polaków. Przeciętna liczba wypalanych dziennie papierosów wynosi 15 sztuk, przy czym w ostatnich latach można zaobserwować tendencję malejącą. Wśród palaczy dominują osoby w średnim wieku, mężczyźni, osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz uboższe. Najwyższy odsetek osób palących odnotowano wśród bezrobotnych, mężczyzn, osób w wieku od 45 do 59 lat oraz pracowników najemnych w sektorze prywatnym, natomiast najniższy wśród uczniów i studentów, osób starszych, emerytów. W przypadku zjawiska palenia papierosów, województwo warmińsko-mazurskie prezentuje się gorzej niż kraj. Okazuje się bowiem, że odsetek palaczy wynosi tu 27,3% przy średniej krajowej 24,0%, natomiast liczba wypalanych przeciętnie w ciągu dnia papierosów 15,45, podczas gdy w kraju 14,89⁹.

Grupą szczególnie zagrożoną uzależnieniami od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych jest młodzież. Wskazuje na to m.in. raport „Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z badań ankietowych zrealizowanych w

⁶<https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/pdf/2014/11/Rynek-napojow-alkoholowych-w-Polsce-2014-czesc-I.pdf>.

⁷*Diagnoza społeczna 2015. Warunki i jakość życia Polaków*, red. J. Czapiński, T. Panek, Warszawa: Rada Monitoringu Społecznego 2015, s. 294-297.

⁸Tamże, s. 298-299.

⁹Tamże, s. 290-291.

województwie warmińsko-mazurskim w 2017 roku”. Jego wyniki powinny być niepokojące – okazuje się bowiem, że ponad połowa (55,6%) uczniów klas III gimnazjum ma już za sobą doświadczenia z paleniem papierosów, natomiast ponad 81% – z pićem alkoholu. Ponadto prawie co czwarty uczeń III klasy gimnazjum i co drugi uczeń II klasy ponadgimnazjalnej zażywał już marihuanę lub haszysz. W świetle wyników badania okazuje się, że palenie tytoniu jest bardziej rozpowszechnione wśród dziewcząt, natomiast spożywanie napojów alkoholowych rozkłada się podobnie wśród dziewcząt i chłopców, jednak niektóre ze wskaźników picia są wyższe u dziewcząt¹⁰.

Niniejszy dokument składa się z dwóch zasadniczych części. Pierwsza ma charakter diagnostyczny i zawiera charakterystykę zjawiska uzależnień wśród mieszkańców Gminy Jonkowo na podstawie analizy danych zastanych oraz badań ankietowych przeprowadzonych w 2018 roku na próbie 145 dorosłych mieszkańców Gminy oraz 117 młodzieży do 16 roku życia. Druga część Programu to część operacyjna, precyzująca cele i działania do realizacji w 2020 roku, z uwzględnieniem ich harmonogramu, źródeł finansowania oraz głównych założeń monitoringu.

¹⁰<http://warmia.mazury.pl/polityka-spoeczna/przemoc-i-uzaleznienia/raporty-przemoc-i-uzaleznienia>.

1. Uwarunkowania prawne i programowe

Ze względu na wielowymiarowe i odczuwalne przez społeczeństwo negatywne skutki uzależnień od substancji psychoaktywnych, zarówno na administrację rządową jak i jednostki samorządu terytorialnego został nałożony szereg obowiązków związanych z przeciwdziałaniem występowaniu tego problemu. W świetle art. 1 ust. 1 *Ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi* (t.j. Dz.U. 2018 poz. 2137 ze zm.): „Organy administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego są obowiązane do podejmowania działań zmierzających do ograniczania spożycia napojów alkoholowych oraz zmiany struktury ich spożywania, inicjowania i wspierania przedsięwzięć mających na celu zmianę obyczajów w zakresie sposobu spożywania tych napojów, działania na rzecz trzeźwości w miejscu pracy, przeciwdziałania powstawaniu i usuwania następstw nadużywania alkoholu, a także wspierania działalności w tym zakresie organizacji społecznych i zakładów pracy.”

Działania związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, a także integracją społeczną osób uzależnionych od alkoholu stanowią zadania własne gmin. Zgodnie z art. 4 ust. 1 ww. ustawy obejmują one w szczególności:

- zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu;
- udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie;
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych;
- podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy¹¹ oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego;
- wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

Do zadań własnych gminy należą również profilaktyka uzależnienia od narkotyków oraz wsparcie osób i rodzin dotkniętych problemem, obejmujące w świetle art. 10 ust. 1 *ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii* następujące działania:

- zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem;
- udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej;
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;

¹¹Przepisy te dotyczą odpowiednio ograniczeń w zakresie reklamy i promocji napojów alkoholowych oraz zakazu sprzedaży i podawania napojów alkoholowych osobom, których zachowanie wskazuje, że znajdują się w stanie nietrzeźwości, osobom do lat 18 oraz na kredyt lub pod zastaw.

- o wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów narkomanii;
- o pomoc społeczną osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętym ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.

Wśród pozostałych aktów prawnych, w oparciu o które są realizowane działania w ramach Programu należy wskazać w szczególności następujące dokumenty:

- ⇒ *Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym* (t.j. Dz. U. 2019 poz. 506 ze zm.),
- ⇒ *Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej* (t.j. Dz. U. 2019 poz. 1507 ze zm.),
- ⇒ *Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie* (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 1390).

Zadania gminy w obszarze uzależnień od substancji psychoaktywnych realizowane są w postaci gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, uchwalanych corocznie przez radę gminy. Wójtowie (burmistrzowie, prezydenci miast) powołują ponadto gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych, które inicjują wymienione działania, a także podejmują czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego.

Gminne programy powinny uwzględniać założenia Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016-2020, którego strategiczny cel stanowi „wydłużenie życia w zdrowiu, poprawa zdrowia i związanej z nim jakości życia ludności oraz zmniejszenie nierówności społecznych w zdrowiu”. Bezpośrednio do problematyki uzależnień odnosi się cel operacyjny 2. „Profilaktyka i rozwiązywanie problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi i innymi zachowaniami ryzykownymi” i wskazane w jego ramach: Krajowy Program Przeciwdziałania Narkomanii; Krajowy program profilaktyki

i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz Program zwalczania następstw zdrowotnych używania wyrobów tytoniowych i wyrobów powiązanych.

Problem uzależnień podejmowany jest również na szczeblu wojewódzkim poprzez *Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2016-2020*. W kontekście lokalnej polityki społecznej istotne są natomiast cele i działania określone w *Strategii rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Jonkowo na lata 2015-2020*. Kwestia uzależnień została bezpośrednio ujęta w Priorytecie 1. „Wsparcie procesu opieki i wychowania w rodzinie oraz poza nią” poprzez działania służące wsparciu rodzin doświadczających dysfunkcji lub nimi zagrożonych, w szczególności poprzez programy profilaktyczne, zapewnienie pomocy terapeutycznej, rozwój placówek wsparcia dziennego. Należy jednak pamiętać, że wszystkie priorytety trzeba traktować całościowo jako służące osiągnięciu celu nadrzędnego *Strategii*, jakim jest „Poprawa sytuacji społecznej w Gminie”.

2. Diagnoza zjawiska uzależnień od substancji psychoaktywnych w Gminie Jonkowo

Określenie rzeczywistej skali zjawiska uzależnień jest bardzo trudne, ponieważ niejednokrotnie mają one nieuświadomiony charakter i są trudne do zdiagnozowania, a osoby uzależnione nie chcą przyznać się do problemu. Utrudnienie stanowi też fakt pojawiania się coraz to nowych rodzajów uzależnień i substancji uzależniających oraz fragmentaryczność statystyk różnych instytucji i organizacji w sposób bezpośredni lub pośredni zajmujących się tą problematyką. Niemniej jednak dane i sprawozdania tych instytucji stanowią cenne źródło informacji.

2.1. Rynek napojów alkoholowych w Gminie Jonkowo

Picie alkoholu w Polsce traktowane jest jako element wieloletniej tradycji, która na stałe zagościła w naszej kulturze. Wysoka dostępność napojów alkoholowych wiąże się przede wszystkim z popytem na nie, a przejawia w możliwości ich zakupu w różnych punktach handlowych i gastronomicznych, tj. barach, pubach, restauracjach, sklepach monopolowych i spożywczych, super- i hipermarketach, dyskontach, sklepach internetowych, hotelach, zajazdach czy na stacjach benzynowych.

Na dzień 31 grudnia 2018 r. na terenie Gminy Jonkowo działało:

- 19 punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy), w tym 12 punktów sprzedających napoje o zawartości alkoholu powyżej 18%;
- 2 punkty sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokal gastronomiczny).

Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w latach 2016-2018 w Gminie Jonkowo nie ulegała zasadniczym zmianom – w przypadku sklepów zmniejszyła się ona o 2 punkty natomiast w przypadku lokali gastronomicznych o 1 punkt.

Tabela 1. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w Gminie Jonkowo (stan na 31.12.)

Wyszczególnienie	2016	2017	2018
Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy)	21	20	19
Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne)	3	2	2
Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych o zawartości alkoholu powyżej 18% przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży	12	13	12
Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych o zawartości alkoholu powyżej 18% przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży	1	0	0

ŹRÓDŁO: PARPA-G1 SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI SAMORZĄDÓW GMINNYCH W ZAKRESIE PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ZA LATA 2016-2018.

Podobnie sytuacja wygląda w przypadku zezwoleń uprawniających do sprzedaży alkoholu w danym roku. Według stanu na dzień 31 grudnia 2018 roku ważnych było 46 zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży oraz 2 zezwolenia na sprzedaż do spożycia w miejscu sprzedaży. W porównaniu do analogicznego okresu 2016 roku liczby ważnych zezwoleń zmniejszyły się odpowiednio o 3 i 1.

W 2018 roku wydano 3 zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia poza miejscem sprzedaży i żadnego zezwolenia na sprzedaż celem spożycia w miejscu sprzedaży. 1 zezwolenie wydano na napoje o zawartości alkoholu do 4,5% (w tym piwa), w dalszej kolejności na napoje od 4,5% do 18% (z wyjątkiem piwa) – 1 zezwolenie i powyżej

18% - 1 zezwolenie.

W latach 2016-2018 odnotowano spadek liczby jednorazowych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych wydanych w ciągu roku – z 11 zezwoleń wydanych w 2016 roku do 7 w 2018 roku. Wszystkie dotyczyły przedsiębiorców posiadających zezwolenia.

Na podstawie oświadczeń składanych przez przedsiębiorców można stwierdzić, iż największy udział w sprzedaży napojów alkoholowych na terenie Gminy Jonkowo mają napoje o zawartości alkoholu do 4,5%, w tym piwo. W 2018 roku wartość sprzedaży tego rodzaju napojów wynosiła 2.061.572,81 zł. Na wysokim poziomie utrzymuje się również wartość sprzedanych napojów o zawartości powyżej alkoholu powyżej 18% – w 2018 roku wyniosła ona 1.017.718,34 zł. Łączna wartość sprzedanego alkoholu w tym czasie to 3.312.334,18 zł.

Wskazane wyżej informacje dotyczące liczby punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz wartości sprzedanego alkoholu należy traktować jedynie sygnalnie. Nie jest bowiem możliwe określenie na ich podstawie, ile alkoholu spożyli sami mieszkańcy gminy, a ile przyjeżdżający goście i turyści. Ponadto, ze względu na rosnącą mobilność mieszkańców – zawodową, edukacyjną i geograficzną, mogą oni kupić napoje alkoholowe w punktach nie znajdujących się na obszarze gminy. W świetle przytaczanego już raportu KPMG Polska „Rynek napojów alkoholowych w Polsce” coraz większy udział w sprzedaży napojów alkoholowych w Polsce na rynku detalicznym mają supermarkety i dyskonty, natomiast tzw. *drobny handel* traci w tym zakresie na znaczeniu¹².

2.2. Problem uzależnień w świetle danych i sprawozdań instytucji

W 2018 roku Gmina Jonkowo liczyła 7 209 mieszkańców¹³, z których 7,87% funkcjonowało w rodzinach korzystających ze świadczeń pomocy społecznej (254 rodziny; 567 osób w rodzinach). Świadczenia otrzymało w tym okresie 498 osób, w tym 369 osób (74%) świadczenia pieniężne, a 151 osób (26%) świadczenia o charakterze niepieniężnym. Wśród świadczeniobiorców było 247 kobiet i 271 mężczyzn. Dominowały osoby w wieku produkcyjnym (285; 57%), a w dalszej kolejności świadczeniobiorcy do 17 roku życia (114; 22,9%). Najmniejszy odsetek stanowiły osoby w wieku poprodukcyjnym 65; 13,1%).

Wśród najczęściej występujących powodów udzielania świadczeń mieszkańcom Gminy w 2018 roku należy wskazać następujące:

- ubóstwo (131 rodzin; 265 osób w rodzinach),
- bezrobocie (113 rodzin; 293 osoby),
- długotrwała lub ciężka choroba (83 rodziny; 173 osoby),
- niepełnosprawność (69 rodzin; 118 osób),
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (8 rodzin; 28 osób),
- potrzeba ochrony macierzyństwa (35 rodzin, w tym wielodzietność – 25 rodzin).

Alkoholizm, jako powód korzystania z pomocy społecznej przez mieszkańców Gminy Jonkowo, występuje znacznie rzadziej. W 2018 roku dotyczył 3 rodzin, w których funkcjonowały 3 osoby, co oznacza, że z tego tytułu z pomocy społecznej korzystało jedynie 0,6% wszystkich rodzin objętych wsparciem. W 2016 roku były to 2 rodziny (5 osób), czyli 2,2%. Należy również wskazać, że w całym analizowanym okresie nie odnotowano żadnej osoby korzystającej z pomocy z tytułu narkomanii.

Tabela 2. Wybrane dane dotyczące pomocy społecznej w Gminie Jonkowo w latach 2016-2018

Wyszczególnienie	2016	2017	2018
------------------	------	------	------

¹² <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/pdf/2014/11/Rynek-napojow-alkoholowych-w-Polsce-2014-czesc-1.pdf>.

¹³ Dane zaczerpnięte z *Oceny zasobów pomocy społecznej* za 2018 r.

Liczba osób, którym przyznano świadczenie	598	516	498
liczba rodzin	257	245	245
- w tym korzystających z pomocy z tytułu alkoholizmu	2	2	3
- w tym korzystających z pomocy z tytułu narkomanii	0	0	0
Liczba osób w rodzinach	652	583	553
- w tym korzystających z pomocy z tytułu alkoholizmu	5	2	3
- w tym korzystających z pomocy z tytułu narkomanii	0	0	0

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GOPS W JONKOWIE.

Powyższe dane nie oznaczają jednak, że problem alkoholizmu oraz narkomanii w ogóle nie występuje wśród świadczeniobiorców. Praktyka pracowników instytucji pomocy społecznej wskazuje bowiem na większą skłonność do przyznawania się przez klientów do problemów występujących powszechnie, traktowanych jako niezawinionie i nie będących w ich świadomości powodem do wstydu, takich jak np. bezrobocie, ubóstwo, niepełnosprawność czy długotrwała choroba. Często powody te stanowią jednak tzw. *wierzchołek góry lodowej*, pod którym znajdują się problemy i dysfunkcje trudniejsze do zdiagnozowania, czasem nieświadomione, a czasem świadomie ukrywane z obawy przed ostracyzmem społecznym. Tu właśnie może znajdować się alkoholizm, narkomania czy przemoc w rodzinie.

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Jonkowie oraz Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego w Jonkowie wskazują na nieco większą skalę problemów mieszkańców gminy z nadużywaniem alkoholu. W 2018 roku GKRPA podjęła czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia od alkoholu wobec 20 osób. Wnioski w ich sprawach zostały skierowane do GKRPA przez pracowników socjalnych GOPS w Jonkowie (6), przez członków rodzin (7) oraz funkcjonariuszy policji (6) i kuratora sądowego (1).

Tabela 3. Wybrane dane dotyczące działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Jonkowie w latach 2016-2018

Wyszczególnienie	2016	2017	2018
Liczba członków rodzin osób z problemem alkoholowym, z którymi GKRPA przeprowadziła rozmowy	7	9	13
Liczba osób, w stosunku do których GKRPA podjęła czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia od alkoholu	25	22	20
Liczba osób, z którymi GKRPA przeprowadziła rozmowy interwencyjno-motywujące w związku z nadużywaniem alkoholu	7	13	13
Liczba osób, wobec których GKRPA wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	23	21	15

ŹRÓDŁO: PARPA-G1.

Komisja wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego przez 15 osób. Sąd zakończył postępowanie dotyczące 5 osób, przy czym wszystkie 5 osób zobowiązał do podjęcia leczenia. W porównaniu do lat ubiegłych wskaźniki te zmniejszyły się odpowiednio o 6 osób. W analizowanym okresie GKRPA przeprowadziła tyle samo rozmów interwencyjno-motywujące w związku z nadużywaniem alkoholu.

Tabela 4. Osoby korzystające z pomocy Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego w Jonkowie w 2018 roku

Wyszczególnienie	Liczba osób	Liczba porad
Osoby z problemem alkoholowym	6	10
Dorośli członkowie rodziny osoby z problemem alkoholowym (w tym współuzależnieni i DDA)	14	30
Osoby doznające przemocy w rodzinie	20	59
Osoby stosujące przemoc w rodzinie	4	6

ŹRÓDŁO: PARPA-G1.

W 2018 roku z pomocy Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego w Jonkowie skorzystało łącznie 167 osób, w tym 6 osób z problemem alkoholowym, 14 dorosłych członków rodzin z problemem alkoholowym, w tym współuzależnieni i Dorosłe Dzieci Alkoholików, 20 osób doznających przemoc w rodzinie oraz 4 osoby stosujące przemoc w rodzinie.

2.3. Potencjał instytucjonalny gminy w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom

Zasoby instytucjonalne w zakresie profilaktyki, przeciwdziałania i leczenia uzależnień na terenie Gminy Jonkowo obejmują instytucje działające w obszarze usług społecznych takich jak pomoc społeczna, oświata i wychowanie, ochrona zdrowia i bezpieczeństwo publiczne. Są to następujące:

- 1) Urząd Gminy w Jonkowie,
- 2) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jonkowie,
- 3) Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Jonkowie,
- 4) Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- 5) Posterunek Policji w Jonkowie,
- 6) Ośrodek Zdrowia w Jonkowie,
- 7) Szkoły Podstawowe w Jonkowie, Nowym Kawkowie i Wrzesinie.

W przypadku wystąpienia lub zagrożenia problemem uzależnień mieszkańcy Gminy Jonkowo mają możliwość skorzystania z pomocy Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego, funkcjonującego w strukturze Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jonkowie. W jego ramach od 2007 roku zatrudniony jest psycholog, od 2010 roku prawnik, a od 2014 roku socjoterapeuta. Zatrudnieni specjaliści świadczą bezpłatną pomoc szczególnie osobom i rodzinom doznającym przemocy, rodzinom, w których żyją osoby nadużywające alkoholu, współuzależnione i uzależnione od alkoholu, oraz w których występują inne problemy. Poza wymienionymi osobami porad udzielają również, w ramach swoich codziennych obowiązków, pracownicy socjalni, dzielnicowi, pedagodzy szkolni oraz asystenci rodzin.

Uzupełnieniem systemu instytucjonalnego w zakresie przeciwdziałania i leczenia uzależnień mogą być organizacje pozarządowe. W świetle Krajowego Rejestru Sądowego w Gminie Jonkowo funkcjonuje 27 organizacji III sektora. Są to m.in. ochotnicze straż pożarne, kluby sportowe, organizacje na rzecz rozwoju lokalnego, organizacje kulturalne oraz edukacyjne. Brakuje tu jednak organizacji pozarządowych działających bezpośrednio w sferze przeciwdziałania uzależnieniom. Pośrednio istotną rolę mogą natomiast odgrywać pozostałe organizacje, jeżeli ich inicjatywy będą mieścić się w szeroko rozumianej profilaktyce.

Instytucje i organizacje działające w Gminie Jonkowo podejmują szereg przedsięwzięć, służących zwiększaniu wiedzy i świadomości społecznej w obszarze uzależnień, a także zapobieganiu ich występowaniu, szczególnie wśród młodzieży. W 2018 roku w ramach profilaktyki szkolnej i środowiskowej były to m.in. następujące przedsięwzięcia:

- Wyjazdy i zajęcia profilaktyczno-integracyjne zorganizowane przez Parafię w Nowym Kawkowie, Szkołę Podstawową we Wrzesinie, Szkołę Podstawową w Jonkowie, Gimnazjum w Jonkowie;
- Wycieczki klasowe z programem profilaktycznym, rajd profilaktyczny, spektakle,

programy i wydarzenia profilaktyczne organizowane przez szkoły gminne oraz Parafię w Nowym Kawkowie;

- o Programy profilaktyczne prowadzone przez szkoły gminne (np. „Rajd profilaktyczny” dla uczniów Gimnazjum w Jonkowie) oraz kluby sportowe (UKS Akademia Sztuk Walki Jonkowo, Klub Sportowy 2010 Wrzesina, Warmińska Szkoła Piłkarska „Młody Piłkarz”.

W okresie od maja do grudnia 2017 roku Gmina Jonkowo realizowała projekt „Świadomość i kreatywność naprzeciw przemocy” w ramach Programu Ochronowego „Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnej w Tworzenie Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie”. Projekt ten miał na celu wzmocnienie działań profilaktycznych, służących podniesieniu świadomości społecznej mieszkańców gminy Jonkowo w obszarze zjawiska przemocy w rodzinie. Pojawiała się tu również szeroko rozumiana profilaktyka uzależnień, jako zjawiska niejednokrotnie związanego z przemocą i wynikającego m.in. z dysfunkcji rodzin. Projekt służył również poprawie funkcjonowania rodzin w Gminie Jonkowo poprzez działania zapobiegające powielaniu złych i propagowaniu prawidłowych wzorców rodzicielskich oraz nabyciu umiejętności radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych. W jego ramach organizowane były m.in. warsztaty dla uczniów, rodziców, i rodzin, wyjazdy integracyjno-profilaktyczne, warsztaty filmowe oraz lokalna kampania informacyjna.

Ponadto w Gminie Jonkowo działa świetlica socjoterapeutyczna w Szalstrach, będąca placówką opiekuńczo-wychowawczą wsparcia dziennego dla dzieci z rodzin, w których istnieje choroba alkoholowa i innych rodzin dysfunkcyjnych. Jej działalność ma na celu łagodzenie niedostatków wychowawczych w rodzinie, przystosowanie dzieci do prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie, rozwijanie zainteresowań, zapewnienie terapii wychowawczej zapobiegającej uzależnieniom, wdrażanie do prawidłowego wypełniania ról społecznych, propagowanie aktywnych form spędzania wolnego czasu. Od stycznia do czerwca 2018 r. w zajęciach organizowanych na Świetlicy uczestniczyło łącznie 54 dzieci, a od września 2018 r. zapisanych było 55 dzieci. Świetlica zorganizowała m.in. spotkania noworoczne, biwak zimowy i letni, wspólne gotowanie na odstresowanie, poznawano wartość zdrowego odżywiania podczas warsztatów zielarskich, poznawano wartość gier planszowych, zabaw i zajęć ruchowych, poznawania walorów najbliższej okolicy, wartość przyjaźni i kontaktów międzyludzkich i wiele innych.

Profilaktyce uzależnień służą w zasadzie wszystkie przedsięwzięcia, które angażują różne grupy społeczne, wzmocniają aktywność lokalną, pomagają rozwijać pasje i zainteresowania, pokazują jak aktywnie i kreatywnie spędzać wolny czas. W te założenia wpisuje się więcej, niż tylko wymienione w niniejszym podrozdziale, przedsięwzięć realizowanych zarówno przez Gminę Jonkowo i jej jednostki, jak i organizacje III sektora.

2.4. Zestawienie najważniejszych wniosków z przeprowadzonych badań

Najważniejsze informacje i wnioski wypływające z przeprowadzonych badań zostały pogrupowane według pięciu obszarów.

1) Skala zjawiska uzależnień od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych w Gminie Jonkowo

- Rynek napojów alkoholowych w Gminie Jonkowo podlega podobnym tendencjom jak w województwie warmińsko-mazurskim i w Polsce. Charakteryzuje go wysoka dostępność napojów alkoholowych, wynikająca w dużej mierze z istniejącego popytu na nie, a przejawiająca się w możliwości ich zakupu w różnych punktach handlowych i gastronomicznych. Nie bez znaczenia jest tu także bliskość Olsztyna, w którym znajduje się wiele punktów sprzedaży alkoholu, w tym hiper- i supermarketów oraz dyskontów.

- Największy udział w sprzedaży napojów alkoholowych na terenie Gminy mają napoje o zawartości alkoholu do 4,5%, w tym piwo, będące jedynym z najpopularniejszych i najłatwiej dostępnych napojów alkoholowych w Polsce.
 - Ze względu na rosnącą mobilność mieszkańców oraz zyskującą na znaczeniu tendencję do kupowania napojów alkoholowych w supermarketach i dyskontach, które oferują je często po niższej cenie, a jednocześnie zapewniają anonimowość, coraz trudniej określić, ile alkoholu kupują i wypijają mieszkańcy Gminy.
 - W Gminie Jonkowo ponad 7% mieszkańców funkcjonuje w rodzinach korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. W ujęciu pomocy społecznej, do najpoważniejszych problemów należą: ubóstwo, bezrobocie długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego oraz potrzeba ochrony macierzyństwa.
 - Problem uzależnień od alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych w świetle pomocy społecznej występuje sporadycznie. Okazuje się jednak, że niejednokrotnie jest on ukryty pod innymi problemami, które łatwiej zdiagnozować lub uświadomić sobie ich istnienie.
 - Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, choć na pierwszy rzut oka przedstawiają liczby niewielkie w porównaniu do liczby mieszkańców Gminy Jonkowo, stanowią obraz problemu picia szkodliwego i zagrażającego osobom w najbliższym otoczeniu rodzinnym czy sąsiedzkim.
 - Mieszkańcy, którzy borykają się w swoich rodzinach z problemem uzależnień, w tym współuzależnieni i DDA, korzystają z pomocy Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego w Jonkowie, gdzie mogą uzyskać wsparcie.
 - Określenie rzeczywistej skali uzależnień w Gminie jest bardzo trudne, a może się okazać nawet niemożliwe. Specyfika tego zjawiska powoduje, że jego obraz można znaleźć we fragmentarycznych danych i sprawozdaniach instytucji działających w różnych obszarach usług społecznych. Nie obejmuje on jednak przypadków osób, które są bezpośrednio zagrożone uzależnieniem lub dopiero w nie wchodzi. Nie zawiera także informacji o osobach, których uzależnienie pozostaje tylko ich tajemnicą albo dla nich samym ma jeszcze nieuświadomiony charakter.
- 2) **Zasoby instytucjonalne i organizacyjne Gminy Jonkowo w zakresie przeciwdziałania i leczenia uzależnień.**
- Zasoby instytucjonalne Gminy Jonkowo obejmują instytucje działające w obszarze usług społecznych, takich jak pomoc społeczna, oświata i wychowanie, ochrona zdrowia i bezpieczeństwo publiczne.
 - Zasoby Gminy mają charakter standardowy ze względu na rodzaj i sposób funkcjonowania poszczególnych jednostek, wymagany i określony ustawowo. Ważne jest funkcjonowanie, w strukturze Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jonkowie, Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego, który oferuje bezpośrednie wsparcie osobom z problemem uzależnień - psychologiczne, prawne i socjoterapeutyczne.
 - W Gminie Jonkowo brakuje organizacji pozarządowych działających bezpośrednio w sferze przeciwdziałania uzależnieniom. Pośrednio natomiast istotną rolę mogą odgrywać Ochotnicze Straże Pożarne i organizacje na rzecz rozwoju lokalnego, jeżeli ich inicjatywy będą mieścić się w szeroko rozumianej profilaktyce.
- 3) **Ogólna wiedza i opinie mieszkańców na temat uzależnień.**

- Dorośli mieszkańcy posiadają ogólną wiedzę na temat uzależnień, utożsamiając je głównie ze stanem chorobowym oraz utratą kontroli nad własnym życiem.
 - Dość niespójnie w opinii dorosłych respondentów, uzależnienie to wyraz braku silnej woli, a alkohol jest zwykłym towarem, do którego dostęp powinien podlegać tylko regułom wolnego rynku. Tego typu niespójności mogą świadczyć o traktowaniu problemu uzależnień jako czegoś nieznanego i niedotyczącego respondentów. Ponadto, mogą stanowić wyraz dość powszechnego podejścia, w świetle którego uzależnienie wynika przede wszystkim z braku silnej woli, więc jeżeli ktoś ją posiada może pić alkohol, a się od niego nie uzależni.
 - Opinie dorosłych i młodzieży w dużej mierze są łagodniejsze dla substancji, które są im znane z codziennego funkcjonowania, tj. alkoholu i papierosów. Uznają je za mniej szkodliwe niż narkotyki bądź dopalacze, co pozwala wnioskować, że lepiej je znają, częściej spożywają, a także widząc ich dostępność w otoczeniu – bagatelizują zagrożenie uzależnieniem.
 - Według dorosłych respondentów główną przyczyną sięgania po substancje psychoaktywne są problemy osobiste, a w dalszej kolejności presja otoczenia i namowy znajomych, chęć poprawy humoru, zaimponowania i dominacji, traktowanie substancji psychoaktywnych jako wspomagaczy „dobrej zabawy” oraz chęć przynależności do grupy. Młodzież natomiast częściej wskazuje na potrzeby związane z funkcjonowaniem w grupie rówieśniczej, tj. na chęć zaimponowania i dominacji, presję otoczenia, chęć dobrej zabawy i chęć przynależności do grupy. Problemy osobiste znalazły się na dalszym miejscu, jednak również zostały ocenione jako ważne.
 - Dorośli respondenci w większości uznają, że spożywanie alkoholu powinno być dozwolone od 18 roku życia i powyżej, a tylko pojedyncze osoby wskazały na niższą granicę wiekową. Największy odsetek młodzieży uważa podobnie jak dorośli, że alkohol powinien być dozwolony dla osób, które ukończyły 18 rok życia, jednak znaczna część twierdzi, że wiek ten powinien kształtować się na niższym poziomie.
- 4) Doświadczenia osobiste mieszkańców związane z alkoholem i innymi substancjami psychoaktywnymi.
- Doświadczenia osobiste zarówno dorosłych respondentów, jak i młodzieży koncentrują się przede wszystkim na alkoholu i papierosach, natomiast narkotyki i dopalacze wskazywane są przez nich sporadycznie. Młodzież deklaruje całkowity brak doświadczeń z narkotykami i dopalaczami.
 - Porównanie wieku pierwszego kontaktu dorosłych i niepełnoletnich respondentów z wybranymi substancjami psychoaktywnymi wskazuje na duże dysproporcje. Dorośli najczęściej deklarują, że pierwszy raz spożywali alkohol i/lub zapalili papierosa w wieku 18 lat lub w okresie do niego zbliżonym. W przypadku młodzieży granica wiekowa obniżyła się do 10-13 lat, niektórzy również wskazują na wiek poniżej 10 roku życia.
 - Alkohol jest dość powszechny w życiu dorosłych respondentów – znaczna większość osób spożywała go bowiem w okresie 12 miesięcy poprzedzających badanie, przy czym miało to charakter głównie okazjonalny i *od czasu do czasu*. W mniejszej skali natomiast respondenci sięgali po papierosy, jednak za to prawie jedna czwarta badanych robiła to codziennie. Młodzież charakteryzuje się niższym, niż dorośli, spożyciem alkoholu w ostatnich 12 miesiącach i wypija go głównie okazjonalnie. Podobnie jest w przypadku papierosów
 - W okresie 30 dni poprzedzających badanie alkohol spożywała większość dorosłych respondentów, a jedna trzecia paliła w tym czasie papierosy. Znaczna większość

młodzieży natomiast deklaruje brak kontaktu z substancjami psychoaktywnymi.

- Badani mieszkańcy, zarówno dorośli, jak i młodzież, nie mają zasadniczych preferencji dla określonych rodzajów napojów alkoholowych, wszystkie spożywając raczej okazjonalnie. Należy jednak zauważyć, że przy częstszym spożywaniu dorośli wybierają piwo.
- Jedynie niewielka część badanej młodzieży przyznaje się do upicia i powrotów do domu pod wpływem substancji psychoaktywnych. Niepokojące może być to, że, w opinii 5 osób, rodzice nie zauważyli ich stanu.
- Więcej niż połowa dorosłych respondentów doświadczyła w okresie ostatnich 12 miesięcy nieprzyjemnych przeżyć związanych z substancjami psychoaktywnymi lub było ich świadkiem, wskazując przede wszystkim na awanturę, wandalizm, przemoc w rodzinie i bójkę. Młodzież doświadcza takich zdarzeń w mniejszym stopniu, większość deklaruje bowiem, że nie była nawet świadkiem takich zajść. Ci, którzy mieli z nimi do czynienia najczęściej wymieniają awanturę, bójkę i kolizję/wypadek samochodowy.

5) Postrzeganie przez mieszkańców zjawiska uzależnień od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych w najbliższym otoczeniu.

- Najpoważniejszym problemem w Gminie Jonkowo, według dorosłych respondentów jest bezrobocie, natomiast uzależnienia od substancji psychoaktywnych wskazywane są na drugim miejscu.
- W opinii większości dorosłych respondentów, w tym przedstawicieli służb społecznych, w ciągu ostatnich 10 lat spożycie alkoholu w Gminie Jonkowo pozostawało na niezmiennym poziomie, natomiast więcej niż jedna trzecia twierdzi, że wzrosło. Prawie wszyscy badani, zarówno dorośli, jak i młodzież zauważają osoby pijące alkohol w miejscu publicznym na terenie Gminy.
- Przedstawiciele służb społecznych oceniają skalę problemu uzależnienia od alkoholu jako dużą, natomiast problem uzależnienia od narkotyków jest raczej niewielki w ich opinii.
- W świetle opinii młodzieży alkohol i papierosy charakteryzują się dość dużą dostępnością w Gminie Jonkowo. Okazuje się bowiem, że zakup tych substancji uważają za łatwy, w przeciwieństwie do narkotyków i dopalaczy. Jest to w dużej mierze związane z dostępnością napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych w różnych punktach handlowych. Pozytywne może być natomiast to, że młodzież w dużej mierze nie orientuje się w możliwościach zakupu narkotyków bądź dopalaczy i ocenia je jako trudno dostępne.
- Ponad połowa dorosłych respondentów nie zauważyło w ciągu ostatnich 12 miesięcy prób zakupu alkoholu lub papierosów przez osoby niepełnoletnie.
- Respondenci, zarówno dorośli, jak i niepełnoletni widzą w swoim otoczeniu problem uzależnień od substancji psychoaktywnych, w szczególności od alkoholu. W znanych im przypadkach osób i rodzin, których może on dotyczyć zwykle nie jest on jedyną trudnością. Respondenci twierdzą bowiem, że współwystępuje on z niezaradnością życiową, bezrobociem, konfliktami i przemocą w rodzinie, ubóstwem, ciężką chorobą i niepełnosprawnością.
- W opinii przedstawicieli służb społecznych po alkohol najczęściej sięgają osoby bezrobotne, wykluczone społecznie, odczuwające brak perspektyw, wywodzące się z rodzin patologicznych. Przyjęło się, że są to głównie mężczyźni, jednak coraz częściej problem nadużywania alkoholu dotyczy też kobiet. Szczególnie narażona jest młodzież, przede wszystkim w rodzinach dysfunkcyjnych.

- Dorośli respondenci w pierwszej kolejności zgłaszałyby się z problemem uzależnień do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jonkowie, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz przychodni i lekarza rodzinnego. Młodzież największym zaufaniem darzy szkołę, natomiast ośrodek pomocy społecznej na drugim miejscu.

Przeprowadzona diagnoza oparta z jednej strony na analizie danych zastanych, a z drugiej na badaniu ankietowym mieszkańców, pozwala wnioskować, że w Gminie Jonkowo istnieje zagrożenie uzależnieniami od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych. W przypadku alkoholu i papierosów wynika to w dużej mierze z ich dostępności oraz dość powszechnego występowania w codziennym życiu osób i rodzin. Narkotyki i dopalacze stanowią zagrożenie natomiast głównie z tego względu, że trudno przewidzieć kiedy i gdzie staną się dostępne, a także z uwagi na często dramatyczne i nagłe konsekwencje, zagrażające zdrowiu i życiu osób je zażywających.

3. Cele, kierunki i oczekiwane rezultaty działań

Część wdrożeniowa niniejszego Programu została usystematyzowana poprzez cele: główny i szczegółowe. W ramach każdego celu szczegółowego określono katalog niezbędnych działań, przy czym należy zaznaczyć, że nie ma on charakteru zamkniętego. Oznacza to, że jeżeli w trakcie realizacji Programu pojawią się inne pomysły i projekty wpisujące się w jego cele, to również powinny zostać wzięte pod uwagę.

Cel główny Programu brzmi:

Zmniejszenie skali nadużywania alkoholu i używania narkotyków oraz innych substancji psychoaktywnych przez mieszkańców Gminy Jonkowo, a także ograniczenie jego zdrowotnych i społecznych skutków

Cele szczegółowe Programu są następujące:

- 1) Profilaktyka zjawiska uzależnień od alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych.
- 2) Ograniczenie negatywnego wpływu ryzykownego i szkodliwego spożywania alkoholu oraz używania narkotyków i innych substancji psychoaktywnych na funkcjonowanie rodzin.
- 3) Ograniczanie szkód zdrowotnych wynikających ze spożywania alkoholu i używania narkotyków oraz innych substancji psychoaktywnych.
- 4) Zmniejszenie dostępności alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych dla mieszkańców.
- 5) Rozwój potencjału oraz współpracy osób, instytucji i organizacji zaangażowanych w działania w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom.

Cele Programu będą realizowane na trzech poziomach wsparcia:

- **indywidualnym** – odnoszącym się bezpośrednio do mieszkańców Gminy Jonkowo dotkniętych problemem uzależnienia od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych (np. terapia, interwencja, profilaktyka wskazująca);
- **grupowym** – skierowanym do określonych grup, w tym szczególnie zagrożonych problemem uzależnień np. dzieci, młodzieży, rodzin dysfunkcyjnych (np. profilaktyka selektywna, socjoterapia);
- **systemowym** – obejmującym działania ukierunkowane na rodzinę i środowisko lokalne (np. profilaktyka uniwersalna, działania edukacyjne, aktywizujące usługi społeczne).

Cel szczegółowy 1.

Profilaktyka zjawiska uzależnień od alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych.

1. Organizacja różnych form edukacji rodziców, dotyczących m.in. świadomego rodzicielstwa, porozumiewania się ze swoimi dziećmi i rozwiązywania problemów opiekuńczo-wychowawczych, postaw asertywnych, wspierania rozwoju emocjonalnego i intelektualnego młodych ludzi, z uwzględnieniem zagrożeń związanych z dostępem do substancji psychoaktywnych.

2. Realizacja programów edukacyjno-profilaktycznych skierowanych do dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych dotyczących uzależnień od substancji psychoaktywnych, obejmujących m.in. zajęcia i warsztaty, spektakle profilaktyczne, spotkania ze znanymi osobami bądź osobami, które „wyszły” z nałogu.
3. Promowanie i organizacja alternatywnych form spędzania wolnego czasu przez dzieci, młodzież, osoby dorosłe, seniorów i całe rodziny, takich jak np. warsztaty rozwijające pasje i zainteresowania, zajęcia i wyjazdy edukacyjne, zajęcia sportowe, zorganizowane ferie i wypoczynek letni, w szczególności połączone z programem profilaktycznym.
4. Promocja i edukacja zdrowotna, służąca upowszechnianiu zdrowego stylu życia, w tym życia bez nałogów, poprzez m.in. spotkania edukacyjne, warsztaty, dystrybucję broszur i ulotek, spoty informacyjne.
5. Edukacja społeczna na temat negatywnych skutków spożywania alkoholu, palenia papierosów, zażywania narkotyków i dopalaczy, w tym m.in. poprzez udział w ogólnopolskich kampaniach społecznych, a także organizację kampanii lokalnych.
6. Działania edukacyjne ukierunkowane na zwiększenie świadomości w zakresie zagrożeń, jakie powodują nietrzeźwi kierowcy.
7. Organizowanie lub współorganizowanie wydarzeń propagujących trzeźwość i życie bez nałogów.

Cel szczegółowy 2.

Ograniczenie negatywnego wpływu ryzykownego i szkodliwego spożywania alkoholu oraz używania narkotyków i innych substancji psychoaktywnych na funkcjonowanie rodzin.

1. Wczesna diagnoza środowisk rodzinnych pod kątem zagrożenia uzależnieniami, obejmująca interdyscyplinarne działania służące rozpoznaniu problemu oraz zaplanowaniu adekwatnych działań zaradczych.
2. Zapewnienie wsparcia socjalnego oraz pracy terapeutycznej z dziećmi, osobami dorosłymi i całymi rodzinami zagrożonymi i doświadczającymi uzależnień.
3. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe oraz uzależnienia od innych substancji psychoaktywnych, poradnictwa prawnego, psychologicznego i wsparcia socjoterapeutycznego, w tym ochrony przed przemocą w rodzinie - poprzez prowadzenie Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego w Jonkowie.
4. Kompleksowe wsparcie dzieci z rodzin z problemem alkoholizmu, narkomanii bądź nim zagrożonym, poprzez działalność i rozwój Świetlicy Socjoterapeutycznej w Szalstrach.
5. Organizacja i dofinansowanie transportu oraz dożywiania dzieci i młodzieży z rodzin, w których występuje problem uzależnień, uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych.

Cel szczegółowy 3.

Ograniczanie szkód zdrowotnych wynikających ze spożywania alkoholu i używania narkotyków oraz innych substancji psychoaktywnych.

1. Wspieranie tworzenia i funkcjonowania grup wsparcia i samopomocowych dla osób uzależnionych, współuzależnionych i ich rodzin.
2. Zwiększenie dostępności do placówek leczniczych dla osób uzależnionych od alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych.
3. Wsparcie osób zagrożonych lub dotkniętych problemem uzależnienia od alkoholu przez GKRPA.
4. Podejmowanie czynności z zakresu procedury dotyczącej wydawania postanowień o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego.
5. Umożliwianie dostępu do programów pomocy rehabilitacyjnej i postrehabilitacyjnej dla osób uzależnionych, wykluczonych społecznie lub zagrożonych wykluczeniem, w tym działania zmierzające do integracji społecznej oraz aktywizacja zawodowa i społeczna w ramach Klubu Integracji Społecznej.

Cel szczegółowy 4.

Zmniejszenie dostępności alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych dla mieszkańców.

1. Interwencje podejmowane przez służby porządkowe w stosunku do osób poniżej 18 roku życia oraz osób, których zachowanie wskazuje, że znajdują się w stanie nietrzeźwości, dokonujących zakupu napojów alkoholowych, a także osób zakłócających porządek publiczny – w sytuacjach, gdy może to mieć związek ze sprzedażą napojów alkoholowych.
2. Prowadzenie kontroli przedsiębiorców korzystających z zezwoleń na sprzedaż detaliczną napojów alkoholowych.
3. Lokalizowanie punktów sprzedaży i podawania napojów alkoholowych.
4. Wdrożenie działań z zakresu odpowiedzialnej sprzedaży napojów alkoholowych, w tym np. prowadzenie badań typu „tajemniczy klient”, a także przeciwdziałanie sprzedaży alkoholu nieletnim.
5. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów dotyczących zakazu sprzedaży alkoholu nieletnim oraz zakazu promocji i reklamy napojów alkoholowych, a także występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego

Cel szczegółowy 5.

Rozwój potencjału oraz współpracy osób, instytucji i organizacji zaangażowanych w działania w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom

1. Działania służące zwiększaniu kompetencji pracowników i osób zaangażowanych w działania w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom, poprzez systematyczny udział w szkoleniach, kursach, warsztatach, seminariach, konferencjach i innych formach edukacji.

2. Wspieranie kadry specjalistów zajmujących się uzależnieniami, w postaci m.in. superwizji i pomocy psychologicznej, a także innych form służących ich wzmocnieniu i przeciwdziałaniu wypaleniu zawodowemu.
3. Współpraca finansowa i pozafinansowa z organizacjami pozarządowymi ukierunkowana na działania w obszarze uzależnień, polegająca m.in. na zlecaniu organizacjom zadań publicznych, udostępnianiu sal czy sprzętu biurowego, a także wzajemnej komunikacji i włączaniu przedstawicieli organizacji do zespołów opiniodawczych, doradczych i konsultacyjnych, których zakres działania dotyczy uzależnień.
4. Wzmocnienie współpracy i komunikacji międzyinstytucjonalnej w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom, służącej szybkiej diagnozie oraz przeciwdziałaniu ich wystąpieniu, a także zmniejszaniu skali ich występowania

Oczekiwane rezultaty podjętych działań to:

- 1) Zmniejszenie skali zagrożenia mieszkańców Gminy Jonkowo problemem uzależnienia od alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych.
- 2) Zminimalizowanie ryzyka występowania problemów związanych z uzależnieniami, takich jak przemoc w rodzinach, trudności finansowe, przewlekłe choroby i inne.
- 3) Ograniczenie negatywnego wpływu nadużywania alkoholu i zażywania narkotyków oraz innych substancji psychoaktywnych przez członka rodziny na funkcjonowanie całego środowiska rodzinnego.
- 4) Ograniczanie szkód zdrowotnych, których powodem może być spożywanie alkoholu bądź używanie narkotyków i innych substancji psychoaktywnych.
- 5) Zmniejszenie dostępności alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych dla mieszkańców, w tym dla dzieci i młodzieży.
- 6) Wzmocnienie potencjału osób, instytucji i organizacji pozarządowych zaangażowanych w działania w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom.
- 7) Rozwój współpracy lokalnych podmiotów na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom wśród mieszkańców Gminy Jonkowo.

4. Adresaci i realizatorzy Programu

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii na 2020 rok skierowany jest do wszystkich mieszkańców Gminy Jonkowo, w tym do grup szczególnego ryzyka (m.in. dzieci, młodzież oraz członkowie rodzin dysfunkcyjnych), a także do osób uzależnionych, współuzależnionych i innych, na które problem uzależnień wywiera bezpośredni wpływ. Ponadto część działań odnosi się do przedstawicieli służb społecznych i organizacji pozarządowych zaangażowanych w pracę w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych.

Głównymi realizatorami Programu będą w szczególności jednostki i podmioty gminne, tj.:

- ⇒ Urząd Gminy w Jonkowie,
- ⇒ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jonkowie,
- ⇒ Punkt Informacyjno-Konsultacyjny (w strukturze GOPS),
- ⇒ Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Jonkowie,
- ⇒ Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- ⇒ Posterunek Policji w Jonkowie,
- ⇒ Ośrodek Zdrowia w Jonkowie,
- ⇒ Szkoły Podstawowe w Jonkowie, Nowym Kawkowie i Wrzesinie,
- ⇒ Świetlica Socjoterapeutyczna w Szalstrach.

Jako realizatorzy bądź partnerzy przedsięwzięć mogą również wystąpić jednostki powiatowe i inne podmioty, których działalność obejmuje szeroko rozumiane wspieranie rodziny oraz przeciwdziałanie uzależnieniom, tj. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Olsztynie, Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Olsztynie, organizacje pozarządowe, organizacje kościelne oraz grupy nieformalne.

5. Monitoring Programu

Monitoring *Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii na 2020 rok* będzie prowadzony na bieżąco pod kątem realizacji zaplanowanych w nim działań (monitoring rzeczowy) oraz ich zgodności z preliminarzem wydatków (monitoring finansowy). Na zakończenie realizacji Programu powinna zostać przeprowadzona analiza, w jakim stopniu zostały osiągnięte zakładane rezultaty jego realizacji.

Monitoring będzie prowadzony przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jonkowie na podstawie danych i informacji, zarówno będących w jego posiadaniu, jak również pozyskanych od poszczególnych podmiotów zaangażowanych we wdrażanie Programu. Powinny to być dane roczne. Weryfikacji będą podlegać wskazane w poniższej tabeli wskaźniki Programu.

Wskaźniki monitoringu *Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii na 2020 rok*

Lp.	Nazwa wskaźnika
1.	Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży, w tym: - liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych o zawartości alkoholu powyżej 18%
2.	Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży, w tym: - liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych o zawartości alkoholu powyżej 18%
3.	Liczba wydanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych: - do spożycia poza miejscem sprzedaży - do spożycia w miejscu sprzedaży - na napoje o zawartości alkoholu do 4,5% - na napoje o zawartości alkoholu od 4,5% do 18% - na napoje o zawartości alkoholu powyżej 18%
4.	Liczba jednorazowych zezwoleń na sprzedaż alkoholu
5.	Liczba osób, rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z tytułu: - alkoholizmu - narkomanii
6.	Liczba osób, wobec których GKRPA podjęła czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia od alkoholu.
7.	Liczba osób, wobec których GKRPA wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego
8.	Liczba osób korzystających z pomocy Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego: - osoby z problemem alkoholowym - dorośli członkowie rodziny osoby z problemem alkoholowym

Katalog wskaźników ujęty w tabeli obejmuje w dużej mierze wskaźniki przekrojowe, których analiza ma na celu scharakteryzowanie ogólnej sytuacji. Ma on charakter otwarty, co oznacza, że można go uzupełniać o dodatkowe wskaźniki, jeśli znajdzie taka potrzeba. Raport z monitoringu powinien zawierać również opis działań zrealizowanych w ramach Programu.

6. Finansowanie Programu

Głównym źródłem finansowania zadań Programu są środki z budżetu Gminy Jonkowo pochodzące z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. Zasady i warunki finansowania określa „Preliminarz wydatków na realizację zadań i wielkość środków finansowych na realizację Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii na rok 2020”, stanowiący Załącznik nr 1 do niniejszego Programu, zawarty w Planie Budżetowym Gminy na 2020 rok.

W preliminarzu ujęto również koszty utrzymania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w tym m.in. związane z wynagrodzeniem jej członków. Otrzymują je za udział w pracach Komisji za każdy miesiąc, w którym odbyło się przynajmniej jedno posiedzenie. Wynagrodzenie to wynosi dla poszczególnych członków:

- o Przewodniczący Komisji - 400 zł
- o Sekretarz - 300 zł
- o Członek - 250 zł

Podstawą wypłaty powyższych wynagrodzeń są listy obecności z posiedzeń Komisji.

Należy zaznaczyć, że wskazane wyżej źródło finansowania działań zaplanowanych w ramach Programu nie jest jedynym. Działania mogą być realizowane również ze środków własnych realizatorów poszczególnych zadań, dotacji z budżetu państwa oraz samorządu województwa i powiatu, mechanizmu 1%, darowizn, opłat wnoszonych przez uczestników oraz innych źródeł, w zależności od specyfiki podmiotu i dostępnych dla niego możliwości pozyskiwania środków.

Załącznik 1.

*Preliminarz wydatków na realizację zadań i wielkość środków finansowych na realizację
Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i
Narkomanii na rok 2020*

Lp.	Treść zadania	Sposób i miejsce realizacji	Środki finansowe	Uwagi
1.	Prowadzenie indywidualnych konsultacji prawnych, pomocy psychologicznej i socjoterapeutycznej	Punkt Informacyjno-Konsultacyjny w GOPS (prawnik 1 x w m-cu po 8 godz., psycholog 1 x w tyg. po 5 godz., socjoterapeuta 1 x w tygodniu po 5 godz.)	ok. 69.768,00 zł	Wynagrodzenie finansowane ze środków na przeciwdziałanie przemocy
2.	Zakup materiałów do Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego		ok. 1.000 zł	
3.	Szkolenia specjalistyczne i delegacje dla osób pracujących z osobami uzależnionymi, współuzależnionymi, sprawcami i ofiarami przemocy		ok. 1.800,00 zł	
4.	Działalność informacyjno-edukacyjna poprzez zakup i dystrybucję materiałów dotyczących profilaktyki	materiały dla Szkół i Świetlic	ok. 1.000,00 zł	
5.	Prowadzenie i doposażenie Świetlicy Socjoterapeutycznej w Szalstrach	- wynagrodzenia 2 prac.: socjoterapeuty i wychowawcy – 1 etat (2 x 0,5 etatu), umowy o pracę - zakup energii, wody i opału, bieżąca naprawa i konserwacja sprzętu oraz środki czystości i telefony i internet	- ok. 53.146,00 zł - ok. 12.000,00 zł - ok. 3.000,00 zł	
6.	Dożywianie dzieci w Świetlicy Socjoterapeutycznej, będącej Placówką wsparcia dziennego		- ok. 2.000,00 zł	
7.	Badanie osób przez lekarzy orzeczników i opłaty sądowe, ekspertyzy		- ok. 5.500,00 zł	Lekarze orzecznicy – psycholog i psychiatra
8.	Realizacja programów profilaktycznych	Programy profilaktyczne, w tym profilaktyka przez sport	- ok. 13.000,00 zł, w tym profilaktyka przez sport 4.000,00 zł	Wybór ofert z uwzględnieniem ofert składanych przez Szkoły i Świetlicę Socjoterapeutyczną. Z tego kwota 10.000,00 zł może stanowić jednocześnie wkład gminy do programów składanych w porozumieniu z organizacjami pozarządowymi o dodatkowe środki
9.	Realizacja programów profilaktycznych nt narkomanii	Programy profilaktyczne realizowane w Szkołach	- ok. 3.000,00 zł	Wybór ofert z uwzględnieniem ofert składanych przez Szkoły i Świetlicę Socjoterapeutyczną

				Srodki pochodzą z przeciwdziałania narkomanii – z tego kwota 2.000,00 zł może stanowić jednocześnie wkład gminy do programów składanych w porozumieniu z organizacjami pozarządowymi. o dodatkowe środki.
10.	Koszty utrzymania GKRPA	- wynagrodzenia Komisji za udział w posiedzeniach (zlec.) oraz pracownika gospodarczego - delegacje - zakup materiałów biurowych, publikacji, znaczków	- ok. 12.960,00 zł - ok. 500 zł - ok. 2.400,00 zł	
11.	Wspomaganie programów profilaktycznych w zakresie organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży	- promocja zdrowego stylu życia poprzez m.in. wycieczki szkolne, organizację wypoczynku letniego, zajęcia sportowe, nagrody, przewozy	- ok. 4.000,00	szkoły, Świetlica Socjoterapeutyczna – wybór ofert
12.	Dodatkowa działalność wynikająca z aktualnie pojawiających się potrzeb w ciągu roku (w tym transport dzieci na i po zajęciach socjoterapeutycznych)		W ramach posiadanych środków (ok.38.832,00 zł)	GKRPA

13. Pochodne od wynagrodzeń od umów o pracę, umów zleceń oraz odpis na ZFSS – ok. 13.100,00 zł.